

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 5 września 2024 r.

PS.I.431.70.2024.MP

**Pani
Aleksandra Masiowska- Michułka
Kierownik Ośrodka Pomocy
Społecznej w Grodkowie
ul. Szpitalna 13
49-200 Grodków**

Wystąpienie pokontrolne

I. Podstawowe informacje formalno-prawne dotyczące kontroli

1. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie
ul. Szpitalna 13, 49-200 Grodków.

2. Podstawa prawna podjęcia kontroli:

- art. 28. ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz.190),
- art. 31 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 1993)¹,
- art. 6 ust. 4 pkt 4 z uwzględnieniem art. 3 i 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 224).

3. Zakres kontroli:

- a) **przedmiot kontroli:** realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- b) **okres objęty kontrolą:** 1.01.2022 r. do dnia kontroli, tj. 4.07.2024 r.

4. Rodzaj kontroli: kompleksowa.

¹ Nazywanej dalej „ustawą”.

5. **Tryb kontroli:** zwykły.

6. **Termin kontroli:** 4, 5 i 8.07.2024 r.

7. **Skład zespołu kontrolnego:**

- **Mariola Puda** – Inspektor Wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu - kierownik zespołu kontrolnego;
- **Jakub Krajewski** – Inspektor Wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

II. **Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta**

W wyniku kontroli **pozytywnie z uchybieniami** ocenia się działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodkowie (nazywanego dalej „OPS w Grodkowie”) w kontrolowanym zakresie.

Ustalenia kontroli.

W toku kontroli badano następujące zagadnienia:

- prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych;
- zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem;
- sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji;
- stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych

środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie;

- realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Zastrzeżenia kontrolerów dotyczyły:

- zasadności przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem;
- nierealizowania przez organ obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 79a § 1 k.p.a., co narusza również art. 9 k.p.a.;
- przeznaczania 40% należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej;
- upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

Nie wniesiono zastrzeżeń w zakresie:

- sposobu i trybu postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- terminowości ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom;
- sposobu i trybu postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji
- przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

W okresie od 1.08.2023 r. do 4.07.2024 r. w OPS w Grodkowie wydano **81** decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, **4** decyzje

odmawiające prawa do świadczenia oraz 8 decyzji o nienależnie pobranym świadczeniu z funduszu alimentacyjnego. Kontroli poddano 20 spraw, w tym 4 zakończone wydaniem decyzji odmownej oraz 2 sprawy gdzie zastosowanie znalazła zasada „złotówka za złotówkę” zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy. Weryfikacji poddano również dokumentację wszystkich postępowań (8 spraw) zakończonych wydaniem decyzji w przedmiocie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Dokumentację objętą kontrolą sprawdzono pod względem zasadności przyznania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, weryfikacji tego prawa oraz sposobu i trybu postępowania w zakresie ustalania prawa do tych świadczeń oraz terminowości ich wypłacania.

W okresie objętym kontrolą w OPS w Grodkowie nie odnotowano przypadku pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia na podstawie § 8 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzoru zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1341).

Na dzień kontroli w OPS w Grodkowie nie odnotowano sytuacji, w której w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego lub osoby pobierającej to świadczenie uzyskano by informację o marnotrawieniu tych środków, co powodowałoby konieczność zmiany formy świadczenia z pieniężnej na rzeczową.

W poddanych kontroli sprawach nie wystąpił przypadek:

- 1) by ustalona zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego danej osobie uprawnionej była niższa niż 100 zł, o którym mowa w art. 9 ust. 2b ustawy;
- 2) ustalenia prawa do świadczeń osobie uprawnionej pozostawiającej pod opieką opiekuna prawnego, o którym mowa w art. 9 ust. 2 ustawy;
- 3) umorzenia przez organ właściwy dłużnika należności, o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy;
- 4) umorzenia przez organ właściwy wierzyciela należności, o których mowa w art. 30 ust. 2 ustawy.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1.01.2022 r. do dnia kontroli tj. 4.07.2024 r. OPS w Grodkowie prowadził postępowania wobec 81 dłużników alimentacyjnych dla których gmina Grodków była organem właściwym dłużnika, a także wobec 45 dłużników alimentacyjnych względem których Gmina Grodków była organem właściwym wierzyciela.

1. Prawdliwość upoważniania pracowników jednostki kontrolowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

Burmistrz Grodkowa upoważnił:

- Kierownika OPS w Grodkowie (upoważnieniem z dnia 1.09.2020 r. nr OR.II.0052.41.2020) do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz do wydawania w tych sprawach decyzji, po czym po dwukropku wyszczególnił w ramach jednostek redakcyjnych niższego rzędu takie czynności jak wydawanie decyzji w sprawie zwrotu przez dłużnika alimentacyjnego należności z tytułu otrzymywanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego, przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych i odbieranie oświadczeń majątkowych od dłużników alimentacyjnych, sporządzanie dokumentacji w sprawach wypłat świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych o wydatkach na świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Po wskazanym wyliczeniu organ powołał się na art. 12 ust. 2 ustawy. Przedmiotowe upoważnienie zostało sformułowane w sposób nieprecyzyjny, i wymaga interpretacji, ponieważ nie sposób jednoznacznie ocenić, czy organ upoważnił Kierownika OPS w Grodkowie do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz do wydawania w tych sprawach decyzji czy jedynie do czynności, które zostały wyszczególnione w jednostkach redakcyjnych niższego rzędu jako swoisty zakres spraw, do którego Burmistrz Grodkowa umocował Kierownika OPS w Grodkowie. Z tego względu zalecana jest zmiana przedmiotowego upoważnienia w taki sposób, aby możliwe było jednoznaczne określenie intencji organu udzielającego upoważnienia bez wątpliwości interpretacyjnych, które występują przy analizie jego obecnej treści,

- Kierownika Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego w OPS w Grodkowie (upoważnieniem z dnia 1.08.2011 r. nr OR.-II-0052.1.3a.2011) na podstawie art. 8b i art. 12 ust. 2 ustawy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w sprawach decyzji oraz prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego a także wydawania w tych sprawach decyzji,
- Starszego Referenta ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w OPS w Grodkowie (upoważnieniem z dnia 14.06.2010 r. nr OR.-II-0113/4A/10) na podstawie art. 8b, art. 8c i art. 12 ust. 2 ustawy do: podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w sprawach decyzji, przekazywania do biura informacji gospodarczej informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o którym mowa w art. 28 ust. 1 ww. ustawy, prowadzenia wywiadów alimentacyjnych oraz do odbierania oświadczeń majątkowych. Przedmiotowe upoważnienie budzi również wątpliwości interpretacyjne, ponieważ mimo przywołania w nim art. 12 ust. 2 ustawy Burmistrz Grodkowa nie upoważnił ww. pracownika do prowadzenia postępowania w sprawach świadczeń z funduszu alimentacyjnego i wydawania w tych sprawach decyzji (lub tylko do prowadzenia postępowań administracyjnych).

Zarówno Kierownikowi Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego, jak i administratorowi ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w OPS w Grodkowie, Burmistrz Grodkowa w dniu 27.05.2019 r. wydał Pełnomocnictwo w związku z art. 2 pkt 9 oraz art. 5 ust. 3b pkt 2 oraz 8b ustawy na podstawie których zostali umocowani *do występowania w imieniu organu właściwego dłużnika do Ministra Cyfryzacji z wnioskami o udostępnienie danych lub informacji z centralnej ewidencji kierowców w zakresie posiadania dokumentu prawa jazdy przez dłużników alimentacyjnych celem realizacji zadań ustawowych wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.*

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż pojęcie pełnomocnictwa nie jest tożsame z pojęciem upoważnienia. Zgodnie z art. 8b i art. 12 ust. 2 ustawy organ właściwy może upoważnić w formie pisemnej swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka

pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach związanych z realizacją ustawy. Pełnomocnictwo kierownika / pracownika gminnej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej (gminnej jednostki budżetowej i zakładów budżetowych) wynika z art. 47 ustawy o samorządzie gminnym. Pełnomocnictwo udzielone kierownikowi / pracownikowi jednostki organizacyjnej stanowi podstawę reprezentowania gminy w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że rodzajowo pełnomocnictwo dotyczy innych zadań (które są podejmowane w sferze prawa cywilnego) niż upoważnienie do podejmowania czynności uregulowanych w ustawie, w oparciu o którą jest prowadzona kontrola, a który to akt prawny wyraźnie określa rodzaj umocowania jaki powinien być udzielony przez organ właściwy.

Uwzględniając powyższe, wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

2. Zasadność przyznawania i odmowy przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów pod względem zgodności z obowiązującym prawem.

W trakcie kontroli stwierdzono, że wydane decyzje zawierają prawidłowe oznaczenie organu właściwego. Zgodnie z art. 2 pkt 10 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy – postępowanie w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego prowadzi organ właściwy wierzyciela, którym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo nastąpiło w formie decyzji administracyjnej.

We wszystkich analizowanych przypadkach, świadczenia z funduszu alimentacyjnego zostały przyznane osobom, które spełniały warunki określone w art. 1a ustawy, w związku z art. 9 ust. 1 ustawy.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w każdym przypadku zostały przyznane w prawidłowej wysokości, tj. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy.

W przypadku ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ przyznawał takie prawo, gdy spełniony został warunek wynikający z art. 9 ust. 2 ustawy, tj. gdy dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 1.209,00 zł.

W 2 kontrolowanych sprawach stwierdzono sytuację, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie przekroczył kwotę, o której mowa w art. 9 ust. 2 ustawy, w związku z czym zastosowano zasadę określoną w art. 9 ust. 2a ustawy.

W przypadku utraty dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy lub po tym roku, ustalając ich dochód, organ nie uwzględniał dochodu utraconego, co jest zgodne z art. 9 ust. 3 ustawy.

W sytuacji uzyskania dochodu przez członka rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres świadczeniowy dzielono osiągnięty w tym roku dochód przez liczbę miesięcy, w których był uzyskiwany, jeżeli dochód ten był uzyskiwany w okresie, na który ustalane lub weryfikowane jest prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co jest zgodne z art. 9 ust. 4 ustawy.

Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego każdorazowo następowało w formie decyzji administracyjnej. Decyzje zawierały wszystkie części składowe wymienione w art. 107 § 1 k.p.a. W podstawach prawnych decyzji przywoływano art. 104 i 107 k.p.a. a także przepisy ustawy oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. 2023 r. poz. 1341). W podstawie prawnej decyzji przywoływano również upoważnienie burmistrza Grodkowa nr OR.-II-01113-1/7/10, które zostało wydane na okres czasowy i straciło ważność z dniem 31.07.2011 r. Należy wskazać, że podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających

zastosowanie w danej sprawie przepisów zarówno prawa formalnego, jak i materialnego, niemniej wydanie decyzji administracyjnej bez wskazania lub błędnego wskazania podstawy prawnej jej wydania nie może być utożsamiane z wydaniem decyzji bez podstawy prawnej. Wydanie aktu administracyjnego bez podstawy prawnej nie zachodzi bowiem, gdy w decyzji nie powołano podstawy prawnej albo powołano ją błędnie, gdyż istotne jest rzeczywiste istnienie tej podstawy. W trakcie trwania czynności kontrolnych Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego przedłożył właściwe upoważnienie.

W poddanych kontroli postępowaniach, w których decyzje w całości uwzględniały żądania strony, na podstawie art. 107 § 4 k.p.a. organ odstępował od uzasadnienia. Natomiast w decyzjach odmawiających prawa do świadczeń oraz decyzjach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2a ustawy organ sporządzał uzasadnienia zgodnie z art. 107 § 3 k.p.a. W decyzji odmawiających prawa do świadczeń zarówno uzasadnienie prawne jak i faktyczne nie budzi zastrzeżeń. Niemniej, uzasadnienie faktyczne w decyzjach w których zastosowanie znalazła zasada „złotówka za złotówkę” nie spełnia wymogów zawartych w z art. 107 § 3 k.p.a., bowiem organ nie wskazał wszystkich dowodów, na których się oparł i na podstawie których uznał określone fakty za udowodnione. Tytułem przykładu, w treści uzasadnienia przywołał wysokość dochodu, natomiast nie wskazał dowodów, na podstawie których ustalał dochód rodziny. Ujęty w art. 107 § 3 k.p.a. obowiązek wskazania w uzasadnieniu decyzji administracyjnej dowodów, na których oparł się organ przy ustalaniu stanu faktycznego jest przejawem realizacji wyrażonej w art. 11 k.p.a. zasady przekonywania oraz ujętej w art. 8 k.p.a. zasadzie pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa oraz świadomości i kultury prawnej obywateli. Elementem decydującym o przekonaniu strony co do trafności podjętego rozstrzygnięcia jest właśnie uzasadnienie. Natomiast zasada przekonywania nie zostanie zrealizowana, gdy organ pominięciem milczeniem niektóre aspekty sprawy lub nie odniesie się do istotnych dla danej sprawy okoliczności. Motywy decyzji powinny odzwierciedlać rację decyzyjną i wyjaśniać tok rozumowań prowadzących do zastosowania konkretnego przepisu prawa materialnego do rzeczywistej sytuacji faktycznej. Motywy decyzji powinny być tak ujęte, aby strona mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się organ przy załatwianiu sprawy.

Uzasadnienia prawne decyzji nie budzą zastrzeżeń, ponieważ przytaczano w nich treść najważniejszych przepisów znajdujących zastosowanie w danych sprawach.

W 3 z 4 poddanych kontroli aktach spraw zakończonych wydaniem decyzji odmawiających przyznania świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz decyzji przyznającej to prawo z zastosowaniem reguł określonych w art. 9 ust. 2a ustawy organ nie realizował obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 79a § 1 k.p.a. Natomiast w sprawie zakończonej wydaniem decyzji odmownej z dnia 1.09.2023 r. nr DŚ.530.20.2023 skierowano do strony pismo w którym powołano się na art. 10 § 1, art. 81 oraz art. 79a k.p.a., niemniej treść przedmiotowego zawiadomienia została sformułowana w sposób, który mógł sugerować stronie, iż jest to jedynie informacja o zakończeniu zbierania materiału dowodowego, w treści nie wskazano bowiem przesłanek, które nie zostały spełnione na dzień wysłania informacji i mogą skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniami strony. W myśl wskazanego przepisu w postępowaniu wszczętym na żądanie strony, informując o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, organ administracji publicznej jest obowiązany do wskazania przesłanek zależnych od strony, które nie zostały na dzień wysłania informacji spełnione lub wykazane, co może skutkować wydaniem decyzji niezgodnej z żądaniem strony. Należy wskazać, że zaniechanie realizacji tego obowiązku godzi również w wyrażoną w art. 9 k.p.a. zasadę informowania stron. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 3 lutego 2011 r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt II GSK 41/10, udowodnione naruszenie obowiązku informacyjnego przez organ jest wystarczającą podstawą do uchylenia decyzji, choćby ta decyzja formalnie odpowiadała prawu materialnemu. Ma to miejsce zwłaszcza wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że to właśnie błędna informacja lub jej brak spowodowały zachowanie strony przynoszące w rezultacie niekorzystne dla niej konsekwencje.

Na podstawie dokumentacji świadczeniobiorców stwierdzono, że we wszystkich skontrolowanych przypadkach osoby, którym przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego spełniały warunki i kryteria dochodowe, uprawniające do otrzymania przedmiotowego świadczenia. Wysokość świadczeń oraz okres, na który je przyznawano nie budzą zastrzeżeń.

Poddane kontroli teczki, zgodnie z wymogami określonymi w art. 66a § 1 k.p.a. posiadały metryki w aktach spraw, niemniej były one niepełne i nie uwzględniały wszystkich czynności podjętych w sprawie.

Uwzględniając powyższe wnosi się zastrzeżenia w opisanym zakresie.

3. Sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W każdym przypadku postępowanie w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostało wszczęte przez organ na wniosek strony. Poddana kontroli dokumentacja każdorazowo zawierała wniosek zgodny z wymogami art. 15 ust. 3, zawierający:

- 1) dane dotyczące członków rodziny, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL oraz, o ile wnioskodawca posiada - adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy o przekazaniu organowi egzekucyjnemu wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu;
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, oraz zaświadczenia lub oświadczenia i inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego będącego przedmiotem wniosku, zgodnie z wymogami art. 15 ust. 4 ustawy.

Ośrodek, prowadząc postępowanie w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego samodzielnie uzyskiwał lub weryfikował od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności odpowiednio dane wnioskodawców oraz członków ich rodzin, o których mowa art. 15a ust. 1 ustawy.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

4. Terminowość ustalania prawa oraz wypłacania należnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wnioskodawcom.

W kontrolowanych sprawach prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego ustalano na okres świadczeniowy, tj. od dnia 1.10.2023 do dnia 30.09.2024 r., w związku ze złożeniem wniosków w okresie od 1.07. 2023 r. do dnia 31.10.2024 r. We wszystkich poddanych kontroli sprawach wypłata należnych świadczeń osobie uprawnionej dokonywana była po doręczeniu decyzji przyznającej prawo do tego świadczenia.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie

5. Sposób i tryb postępowania w zakresie działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji.

W trakcie kontroli weryfikacji poddano 25% dokumentacji dłużników alimentacyjnych, która dotyczyła:

- 6 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym wierzyciela jest Burmistrz Grodkowa, natomiast organem właściwym dłużnika alimentacyjnego jest organ innej gminy;
- 13 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika jest Burmistrz Grodkowa, natomiast organem właściwym wierzyciela jest organ innej gminy;
- 2 dłużników alimentacyjnych, dla których organem właściwym dłużnika a jednocześnie organem właściwym wierzyciela jest Burmistrz Grodkowa.

W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentacji dłużników alimentacyjnych ustalono, że:

- 1) zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy realizowany był obowiązek polegający na przeprowadzaniu wywiadu alimentacyjnego, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, odbierano również od dłużników oświadczenie majątkowe. We wszystkich kontrolowanych sprawach, w których organem właściwym dłużnika był Burmistrz Grodkowa (15 spraw), dłużnik został wezwany do stawiennictwa w Ośrodku w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, w 9 przypadkach wywiad został skutecznie przeprowadzony, od osób tych odebrano również oświadczenie majątkowe. W 6 przypadkach dłużnik nie podjął wezwania (przesyłka była dwukrotnie awizowana, po czym nastąpił skutek określony w art. 44 § 4 k.p.a.);

- 2) zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy organ właściwy dłużnika przekazywał komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji, w szczególności dane uzyskane podczas wywiadu alimentacyjnego oraz w oświadczeniu majątkowym dłużnika;
- 3) w 9 sprawach, w których Burmistrz Grodkowa był organem dłużnika, nie wszczynano postępowań w przedmiocie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, ponieważ wydane w poprzednich latach decyzje w tym przedmiocie pozostawały w mocy;
- 4) w każdej ze spraw na podstawie art. 6 ustawy informowano organ właściwy wierzyciela oraz komornika sądowego o podjętych działaniach wobec dłużnika alimentacyjnego oraz o ich efektach;
- 5) zgodnie z art. 27 ust. 7 ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał dłużnikowi alimentacyjnemu oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacanych osobie uprawnionej oraz informację o wysokości zobowiązań dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa z tytułu wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy;
- 6) zgodnie z art. 27 ust. 7a ustawy organ właściwy wierzyciela przekazywał organowi właściwemu dłużnika informacje o zobowiązaniach wynikających z tytułu należności z świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy;
- 7) zgodnie z art. 3 ust. 5 pkt. 2 ustawy organ właściwy wierzyciela występował z wnioskiem do organu właściwego dłużnika o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego;
- 8) w każdym przypadku, gdy organy ścigania zwracały się o udzielenie informacji dotyczących postępowań wobec dłużników alimentacyjnych, organ właściwy niezwłocznie przekazywał niezbędne dane.

W okresie objętym kontrolą wydano 19 decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych.

Z przedłożonej zespołowi kontrolerów dokumentacji wynika, że systematycznie i rzetelnie pracownicy OPS w Grodkowie realizują zadania wobec dłużników alimentacyjnych określone w art. 5 ustawy.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w powyższym zakresie.

6. Stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych, w stosunku, do których jednostka kontrolowana jest organem właściwym wierzyciela, wysokość odzyskanych środków oraz przekazywanie informacji o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego do wszystkich istniejących biur informacji gospodarczej znajdujących się w wykazie.

Kierownik OPS w Grodkowie oświadczył że kwota należności głównej zadłużenia dłużników alimentacyjnych w Gminie Grodków z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz zaliczki alimentacyjnej na dzień 4.07.2024 r. wynosiła: **8.003.691,44 zł.**

Kwoty wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu zadłużenia z funduszu alimentacyjnego oraz zaliczki alimentacyjnej w poszczególnych okresach wynosiły:

Rok 2023

Łącznie - 280.064,08 zł w tym:

Z tytułu funduszu alimentacyjnego (łącznie 278.080,77 zł):

- 83.274,76 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego),
- 55.516,47 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego),
- 139.289,54 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Z tytułu zaliczki alimentacyjnej (łącznie 1.983,31zł):

- 991,70 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 991,61 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);

Okres od 1.01.2024 r. do 4.07.2024 r.

Łącznie - 143 321,86 zł, w tym:

Z tytułu funduszu alimentacyjnego (łącznie 143.218,86 zł):

- 30.665,18 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (60% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 20.443,42 zł – kwota stanowiąca dochód własny gminy (40% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 92.110,26 zł – wyegzekwowane odsetki stanowiące dochód budżetu państwa.

Z tytułu zaliczki alimentacyjnej (łącznie 580,25 zł):

- 290,15 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego);
- 290,10 zł – kwota stanowiąca dochód budżetu państwa (50% wyegzekwowanych należności od dłużnika alimentacyjnego).

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

7. Realizacja obowiązku przekazania 60% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków do Budżetu Państwa oraz sposób wykorzystania 40% odzyskanych od dłużnika alimentacyjnego środków.

Na podstawie analizowanej dokumentacji oraz oświadczenia Kierownika OPS w Grodkowie ustalono, że Burmistrz Grodkowa wywiązuje się z wynikającego z art. 27 ust. 4 ustawy obowiązku, przekazywania Wojewodzie Opolskiemu – stanowiących dochód budżetu państwa – 60% kwot (wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie) należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej.

Natomiast w kwestii pozostałych 40% należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego, które zgodnie z art. 27 ust. 6 ustawy organ właściwy wierzyciela powinien przeznaczyć w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, z uwagi na nieobecność Kierownik OPS w Grodkowie, Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego pismem z dnia 25.07.2024 r. nr K.0810.1.2024 wyjaśnił, że Ośrodek wnioskuje do Urzędu Gminy o przekazanie 40% należności wyegzekwowanych od dłużników

alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, o których mowa w art. 27 ust. 4 ustawy, jednak nie zostały one przekazane na konto Ośrodka. W dniu 5.08.2024 r. Kierownika OPS w Grodkowie potwierdził powyższą informację, wyjaśniając jednocześnie, iż o przedmiotowe środki wnioskowano w formie ustnej.

Powyższe jest również zgodne z informacją jakiej udzielono kontrolującym podczas rozmowy podsumowującej czynności kontrolne w jednostce w dniu 8.07.2024 r. w obecności Kierownika OPS w Grodkowie, Kierownika Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego w OPS w Grodkowie oraz Głównej Księgowej OPS w Grodkowie.

Pismem z dnia 26.07.2024 r. nr PS.I.431.70.2024.MP zwrócono się do Burmistrza Grodkowa o udzielenie informacji dotyczących sposobu realizacji przez gminę (urząd miejski) obowiązku wynikającego z art. 27 ust. 6 ustawy, tj. jakie działania są podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych i jakie koszty w tym zakresie są pokrywane z dochodów, o których mowa w art. 27 ust. 4 ustawy.

Zastępca Burmistrza Grodkowa w piśmie z dnia 2.08.2024 r. nr FN.3251.1.2024 poinformował, że zadania wobec dłużników alimentacyjnych oraz ponoszone w tym zakresie koszty są **w całości realizowane przez OPS w Grodkowie**. Natomiast uzyskane zgodnie z art. 27 ust. 4 ustawy dochody są co miesiąc przekazywane do OPS w Grodkowie na podstawie złożonych zapotrzebowań w formie zaliczki w rozdz. 85219 – Ośrodki pomocy społecznej. W przedmiotowym piśmie odniesiono się również do udzielonej przez Kierownika Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego w OPS w Grodkowie w dniu 25.07.2024 r. nr K.0810.1.2024 cyt.: „zawiera niepotwierdzone informacje, a jego treść nie była uzgadniana z Burmistrzem Grodkowa”. Do pisma załączono tabelę: „Wykaz zapotrzebowania na środki w rozdziale 85219 – Ośrodki pomocy społecznej” za lata 2022, 2023, 2024.

Z przekazanych zestawień wynika, że wysokość przekazywanych środków dla OPS w Grodkowie nie była zwiększana adekwatnie do pozyskiwanych dochodów, z przeznaczeniem w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych.

Przekazana przez Zastępcę Burmistrza dokumentacja zawierała również pisma Ośrodka kierowane do Urzędu Miejskiego w Grodkowie z prośbą o przekazanie

środków finansowych na realizację określonych płatności oraz potwierdzenia dokonanych płatności, każdorazowo adekwatnych do złożonego zapotrzebowania.

W żadnym z przekazanych pism, zarówno w roku 2022, 2023 jak i 2024 Ośrodek nie wnioskował o środki w ramach działu 855, rozdziału 85502. Tym samym wątpliwości budzą wyjaśnienia Zastępcy Burmistrza Grodkowa w zakresie przekazywania dla OPS w Grodkowie kwot wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych w wysokości 40% w rozdziale 85219. Ze względu na zakres kontroli nie podlegało to dalszej weryfikacji w zakresie finansowym.

Mając powyższe na uwadze, po analizie przedłożonej dokumentacji nie można uznać, iż przepis art. 27 ust. 6 w związku z ust. 4 ustawy jest realizowany w sposób właściwy.

Co do zasady na podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych oraz koszty obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego gmina otrzymuje środki z budżetu państwa. Natomiast środki, o których mowa w art. 27 ust. 4 ustawy, zgodnie z ust. 6 przywołanego artykułu stanowią dochód dodatkowy, który należałoby przeznaczać w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, które można wykorzystać np. na zakup materiałów biurowych, koszty egzekucji administracyjnej, szkolenia pracowników z zakresu funduszu alimentacyjnego, wynagrodzenia czy „premie motywacyjne / dodatki specjalne”, a mając na uwadze stan zadłużenia dłużników alimentacyjnych w Gminie Grodków z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasadne jest przeznaczanie wyegzekwowanych należności na działania względem dłużników alimentacyjnych, w celu zwiększenia skuteczności egzekucji wypłaconych z budżetu państwa osobom uprawnionym świadczeń, w związku z niewywiązywaniem się osób zobowiązanych do alimentacji z swoich powinności.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w przedmiotowym zakresie.

III. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości:

W trakcie kontroli stwierdzono:

1. **Uchybienia** polegające na:
 - 1) powoływaniu w podstawach prawnych decyzji aktu prawnego / upoważnienia, które nie obowiązywały w dacie wydawania decyzji, co narusza art. 107 § 1 k.p.a.;

- 2) wadliwym upoważnieniu pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

2. Nieprawidłowości polegające na:

- 1) uzasadnieniu decyzji administracyjnych w sposób niewyczerpujący wymogów wskazanych w art. 107 § 3 k.p.a.;
- 2) nierealizowania przez organ obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 79a § 1 k.p.a., co narusza również art. 9 k.p.a.;
- 3) nie przeznaczaniu 40% należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego, stanowiących dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela, niezgodnie z art. 27 ust. 6 ustawy.

Nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli powstały w związku z:

- 1) niewłaściwym stosowaniem przepisów prawa procesowego przez osoby prowadzące postępowania w zakresie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmujących działania wobec dłużników alimentacyjnych;
- 2) niewłaściwym stosowaniem przez organ właściwym przepisów ustawy oraz ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. 2005 nr 86 poz. 732) w zakresie dysponowania wyegzekwowanymi od dłużników alimentacyjnych należnościami;
- 3) niewłaściwym stosowaniem przez organ właściwy przepisów ustawy dot. upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych.

IV. Informacja o zastrzeżeniach zgłoszonych do projektu wystąpienia pokontrolnego i wyniku ich rozpatrzenia

Jednostka kontrolowana nie wniosła zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

V. Zalecenia lub wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania jednostki kontrolowanej

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami i nieprawidłowościami, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli w administracji rządowej

zalecam:

- 1) wydawanie decyzji administracyjnych i prowadzenie postępowań zgodnie z zasadami wynikającymi z k.p.a.;
- 2) upoważnianie Kierownika oraz administratora ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w OPS w Grodkowie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w stosunku do dłużników alimentacyjnych w sposób precyzyjny, bez wątpliwości interpretacyjnych, zgodnie z art. 8b i art. 12 ust. 2 ustawy;
- 3) przeznaczanie 40% należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego, stanowiących dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela, w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych. zgodnie z art. 27 ust. 6 ustawy.

VI. Na podstawie art. 49 oraz art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) proszę o przekazanie pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia, albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego dokumentu.

VII. Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej